

Versie oktober 2014

Samenhang in welzijnswerk

Welzijn Nieuwe Stijl

Gemeente Steenbergen

Inhoud

1. Inleiding	2
1.1 Veranderende omgeving	2
1.2 Veranderende gemeente	2
1.3 Veranderend welzijnswerk	2
1.4 Leeswijzer	2
2. Welzijnswerk in veranderende tijden	3
2.1. Veranderende omgeving van het welzijnswerk	3
2.2 Veranderende gemeentelijke regie op het welzijnswerk	4
3. Transformatie in het welzijnswerk	11
4. Plan van aanpak	12
5 Resultaten uitwerking plan van aanpak	14
5.1 Overzicht aanbod en samenhang welzijnsactiviteiten	14
5.2 De relatie tussen de algemene vrij toegankelijke voorzieningen en de integrale toegang	16
5.3 Beschrijving begrippen uit plan van aanpak	17
6. Uitvoeringsplan realisatie nieuwe wijze van samenwerken	21
6.1 Coalitieaanpak en professioneel bondgenootschap	21
6.2 Vertaling samenhang in welzijnswerk in subsidiebeleid	22
6.3 Samenhang door sturing op projecten	23
6.4 Planning uitvoeringsplan	23
Lijst gebruikte afkortingen	27

1. Inleiding

In de Nederlandse samenleving voltrekt zich een veranderingsproces. Van een verzorgingsstaat waarin de overheid veel voorzieningen garandeerde, groeien we naar een maatschappij met meer eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de burger. Al een aantal jaren blijkt dat de grenzen van de verzorgingsstaat zijn bereikt. Zowel in effectiviteit als in kosten. Met andere woorden: de zorg die wordt ingezet helpt onvoldoende en het wordt veel te duur.

1.1 Veranderende omgeving

De transitie in het sociale domein als gevolg van de 3 decentralisaties, moet de fragmentatie in het ondersteuningsaanbod tegengaan, de omvang en de kosten van de verzorgingsstaat beperken en een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van de participatiesamenleving. Het gaat erom de druk op de specialistische voorzieningen in de tweede lijn te verminderen door vragen van burgers eerder te signaleren in de eerste en nulde lijn met hen het juiste antwoord/de juiste oplossing te vinden. Wij staan hierdoor in de gemeente Steenbergen voor een nieuwe uitdaging als het gaat om zorg en welzijn, waarbij burgers, organisaties en overheid met elkaar leefbaarheid in de kernen borgen.

1.2 Veranderende gemeente

De afgelopen periode is de gemeente Steenbergen op verschillende beleidsterreinen al volop bezig met het anticiperen op deze veranderingen. We werken aan een kanteling naar meer welzijn en minder zorg. Het uitgangspunt hierbij is een integraal beleid waarmee we de positie van onze inwoners willen verbeteren. We willen een betere en goedkopere ondersteuning van burgers bij het zelfstandig participeren in de samenleving op verschillend gebied: maatschappelijke participatie, economische participatie, participatie binnen de eigen leefomgeving en klant- en beleidsparticipatie.

1.3 Veranderend welzijnswerk

Het welzijnswerk is in 1987, als eerste in het sociale domein, gedecentraliseerd van rijk naar gemeenten. Hierbij is zij onderdeel geworden van de ontwikkeling van het gemeentelijke sociaal beleid. Organisaties hebben zich op de lokale maat doorontwikkeld en er is een kleurrijk palet ontstaan aan grote en kleine organisaties met vrijwilligers en/of professionals.. Lokaal en bovenlokaal. Gesubsidieerd en eigen initiatief. Met de transitie van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving wordt een andere positie en rol van het welzijnswerk gevraagd. Sinds 2010, na de evaluatie van de eerste 4 jaar Wmo, wordt gesproken over Welzijn Nieuwe Stijl.

1.4 Leeswijzer

In *hoofdstuk 2* wordt de veranderende omgeving van het welzijnswerk, veranderende gemeentelijke regie en veranderend welzijnswerk overheidsbeleid, verder beschreven. Hierin staan o.a. de doelen die de gemeente Steenbergen heeft vastgesteld om het welzijn van haar burgers te verbeteren. Er is voor gekozen om in dit hoofdstuk de doelen vanuit de beleidsnota's niet alleen te benoemen, maar ook uitgebreider te beschrijven, omdat ze leidend zijn voor de verdere ontwikkeling van de samenhang in het welzijnswerk. In *hoofdstuk 3* wordt verder in gegaan wat deze veranderende omgeving betekent voor de organisaties die welzijnsactiviteiten en – diensten aanbieden. Dit hoofdstuk is in samenwerking met de in dit hoofdstuk genoemde organisaties tot stand gekomen. In *hoofdstuk 4* volgt een korte beschrijving van het plan van aanpak om te komen tot meer samenhang in het welzijnswerk. Ook dit hoofdstuk is samen met de organisaties geschreven. In *hoofdstuk 5* worden de resultaten van de uitwerking van het plan van aanpak beschreven. Hierbij wordt de evaluatie van het VNG-project De Kanteling en Welzijn Nieuw Stijl Betrokken. *Hoofdstuk 6* biedt ten slotte een plan van aanpak om tot implementatie van Samenhang in Welzijnswerk te komen.

2. Welzijnswerk in veranderende tijden

2.1. Veranderende omgeving van het welzijnswerk

De veranderingen in de samenleving hebben invloed op het landelijke en gemeentelijke sociaal beleid en hiermee op het welzijnswerk:

- a. De maatschappelijke vraagstukken zijn complexer geworden. Aandachtvragende situaties hebben vaak samenhang met andere terreinen. Zij vragen een aanpak die rekening houdt met al deze achterliggende factoren. Daarnaast is de samenleving meer geïndividualiseerd en is er een verscheidenheid aan leefstijlen ontstaan. Hierdoor beantwoordt een algemeen welzijnsaanbod niet meer in alle situaties aan de vraag. Maatwerk is steeds vaker nodig om tot oplossingen te komen.
- b. De rijksoverheid decentraliseert op grote schaal taken naar de gemeenten en de beschikbare middelen nemen in hoog tempo af. Het rijk wil de uitvoering van ondersteuningsvormen dichterbij inwoners regelen. Daarom geeft zij per 2014 en 2015 meer taken uit handen. De zogenoemde decentralisaties waar gemeenten mee te maken krijgen zijn: jeugdzorg, begeleiding uit de AWBZ (de nieuwe Wmo 2015), de Participatiewet en Passend onderwijs. Een gemeente staat dichterbij inwoners en is zo beter in staat om ondersteuning op maat en in samenhang te leveren. Met het overhevelen van de taken wordt tegelijkertijd flink bezuinigd op het budget. Gemeenten krijgen minder geld voor de taken dan het rijk en provincie eraan uitgaven. De gemeenten moeten alles dus heel efficiënt organiseren en keuzes maken over wat ze wel en niet kunnen doen. Een omvangrijke operatie, waarbij veel partijen betrokken zijn.
- c. Een eerste stap in deze kanteling in denken en doen, was al gezet met de komst van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Met de invoering van deze wet is het *stimuleren van participatie en zelfredzaamheid* van alle burgers de centrale gemeentelijke doelstelling binnen het sociale domein geworden. Deze doelstelling loopt als een rode draad door de 3 decentralisaties van jeugdzorg (in combinatie met passend onderwijs), AWBZ en de participatiewet heen. Dit vraagt een transformatie van het hele sociale domein en de inrichting van de sociale infrastructuur.
- d. Vrijwillige inzet is enorm waardevol zowel op sociaal, economisch, democratisch als op dienstverlenend gebied. Vrijwillige inzet is de hefboom om te komen tot een veerkrachtige lokale samenleving waarin zoveel mogelijk burgers participeren. Burgers die in vertrouwen samenwerken met anderen en uit vrije wil diensten aan elkaar en derden leveren. Burgers die weer samen verantwoordelijkheid nemen voor de leefbaarheid van de wijk, omzien naar elkaar en naar kwetsbare inwoners. Wanneer meer burgers zich inzetten voor hun leefomgeving, vergroot dit de veerkracht van de samenleving.
- e. Vrijwilligerswerk is bij uitstek een terrein waar sprake is van spontaniteit en autonomie van de burgers zelf. Beleid en infrastructuur hebben een faciliterende rol om het potentieel aan menskracht zo goed mogelijk te kunnen benutten en ruimte te maken voor nieuwe typen van participatie. Op een manier die meer mensen in staat stelt om vrijwilligerswerk te doen. Op verschillende manieren en in verschillende levensfasen. Er zijn dingen die burgers helemaal zelf doen zonder dat de overheid of organisaties er aan te pas komen. Het omgekeerde

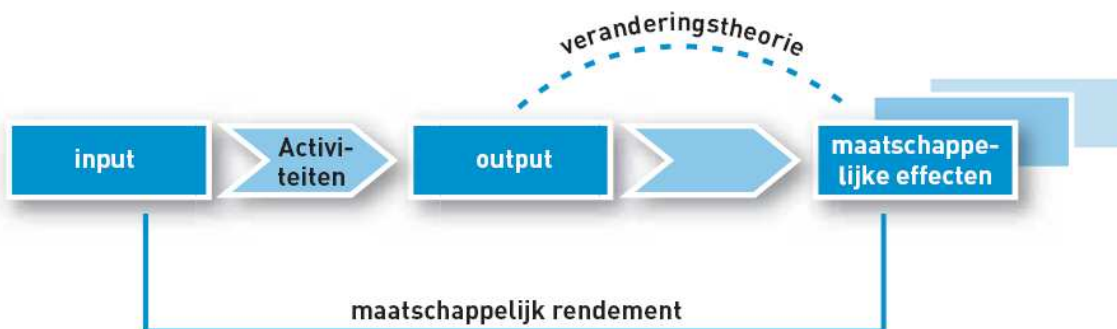
bestaat ook. Binnen deze twee extremen zijn er talrijke mengvormen, waar in min of meerdere mate ondersteuning gewenst kan zijn.

2.2 Veranderende gemeentelijke regie op het welzijnswerk

De transities veranderen de rol van de lokale overheid. De gemeente heeft meer bevoegdheden gekregen en daarmee mogelijkheden om richting te geven op het gebied van maatschappelijke ondersteuning. Richting geven door duidelijkheid te scheppen over wat we op de lange termijn willen bereiken ten aanzien van het welzijn van de inwoners van onze gemeente en de ondersteuning van hen die dit (tijdelijk) nodig hebben.

De gemeente Steenbergen is al enige tijd bezig om zich voor te bereiden op de transities. We streven hierbij naar een integrale aanpak: dit betekent een interactieve en integrale beleidsontwikkeling. Met de bedoeling een integraal aanbod van welzijnsdiensten en – activiteiten te realiseren. De raad heeft in 2012 en 2013 een drietal documenten vastgesteld en zijn er daarnaast ambtelijk twee onderzoeken uitgevoerd, die van invloed zijn op het welzijnswerk.

In de drie beleidsdocumenten staan de ambities en doelstellingen benoemd die wij in onze gemeente in het sociale domein willen realiseren en de wijze waarop we de subsidieafspraken met de maatschappelijke organisaties die hier een bijdrage aan geven, vorm willen geven. Deze afspraken zijn meer op maatschappelijk effect gericht in plaats van activiteiten en diensten. Met het beschrijven van het maatschappelijke effect (outcome) van een bepaalde activiteit of dienst zorgen we voor een koppeling tussen beleid en welzijnsactiviteiten. Deze koppeling tussen beleid (input) en welzijnsactiviteit is gemakkelijk te beschrijven in 'als ... dan ...'-termen. Bijvoorbeeld: *als* de huismeester zichtbaar aanwezig is, *dan* voelen mensen zich veilig. Of: *als* de omgeving er door intensiever beheer schoner en heler uitziet, *dan* gedragen bewoners zich netter. Dit beschrijven van hoe te komen tot het gewenste maatschappelijke effect wordt ook wel de verandertheorie genoemd.

Het gaat om de volgende 3 beleidsnota's:

1. Beleid Wmo-Gezondheid 2013 - 2016

Welzijn wordt in deze nota beschreven als het welbevinden van mensen in lichamelijk en geestelijk opzicht.

Kanteling naar zelf doen en samen doen

- de informatie en toegang op het gebied van welzijn, wonen en zorg voor de burger is toegankelijk, vraaggericht, objectief en op maat;
- bewustwording op gang brengen, bij burgers om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen en hun eigen kracht te benutten;
- zorgen dat vrijwilligerswerk een vanzelfsprekendheid blijft in onze gemeenschap.

Leefbare en levendige kernen

- op kernniveau zorgen voor een basisniveau aan functies vertaald in een voorzieningenniveau en activiteiten aanbod aangepast aan wat er nodig is per kern;
- mensen, zowel jong en oud, bewust maken van de mogelijkheden om de eigen woonsituatie te verbeteren en van passende huisvesting voorzien, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen;
- zorgen voor een algemeen toegankelijk arrangement aan activiteiten gericht op ontmoeting, educatie en ontspanning;
- zorgen dat mensen zich verantwoordelijk voelen voor de eigen wijk;
- de toegankelijkheid en kwaliteit van het openbaar (vervoer) voor alle burgers zo veel mogelijk garanderen;
- de toegankelijkheid van de openbare ruimte en openbare gebouwen waarborgen.

Gezond leven en bewegen

- overgewicht voorkomen/ stabiliseren en bewegen bij zowel jong en oud stimuleren;
- het aantal jongeren onder de 16 een glas alcohol heeft gedronken is geminimaliseerd;
- depressie en angststoornissen bij mensen tijdig signaleren en zorgen voor hulp op maat;
- adequaat ondersteunings- en zorgaanbod voor de groep dementerende ouderen.

Vangnet op maat

- zorgen voor een arrangement van individuele en collectieve voorzieningen die burgers in staat stellen om een huishouden te voeren, zich in en om de woning en in de regio te verplaatsen en om maatschappelijk te participeren;
- zorgen dat bedreigingen in de ontwikkeling van jeugdigen vroegtijdig worden gesignaleerd en dat er een adequaat aanbod is aan opvoedingsondersteuning;
- investeren in het voorkomen van maatschappelijke uitval door vroegtijdige signalering en adequate hulp;
- willen investeren in maatschappelijk herstel van mensen die de aansluiting met de maatschappij zijn kwijtgeraakt;
- zorgen voor een zorgstructuur van 0-100 jaar, waarbij er (aan)sluitende keten in problematiek en doelgroepen ontstaat;
- zorgen voor adequate en integrale aanpak van huiselijk geweld.

Burgerparticipatie

- de Adviesraad mee betrekken bij het adviseren van gemeentelijk beleid;
- hanteren van verschillende werkvormen om een brede groep burgers te betrekken bij gemeentelijk beleid
- Social media wordt als middel ingezet om een brede groep burgers te betrekken.

2. Welzijnssubsidiebeleid 2013-2016

De gemeente Steenberg wil organisaties stimuleren om effectief en efficiënt te werken middels outcome-financiering. In een subsidieovereenkomst wordt via prestatieafspraken vastgelegd wat een instelling levert en met welk beoogd maatschappelijk effect

In deze nota zijn een aantal beleidsprioriteiten gesteld:

Zorg voor kwetsbare groepen

Bepaalde groepen hebben speciale aandacht nodig zodat op een volwaardige en zelfstandige wijze kunnen functioneren in de maatschappij. Zij dienen te worden versterkt in hun zelfstandigheid, onafhankelijkheid, sociale participatie en integratie, zodat hun positie verbeterd en zij beter kunnen deelnemen aan de samenleving.

Bieden van ontwikkelingskansen voor jeugd en jongeren

Jongeren groeien op in een samenleving en ontwikkelen zich tot volwassenen, die gezond opgroeien, hun steentje bijdragen, hun talenten ontwikkelen en plezier hebben. De gemeente is voorwaardenscheppend bij het stimuleren van jongeren om deel te nemen aan activiteiten op het gebied van sport, kunst en cultuur.

Handhaven en/of versterken sociale infrastructuur

Het geheel van maatschappelijke voorzieningen die een bijdrage kunnen leveren aan opvang, ontplooiing, ontmoeting, ontspanning, recreatie en het welzijn en de gezondheid van de inwoners van Steenbergen. Door een goede sociale infrastructuur komen inwoners met elkaar in contact. Dit versterkt de sociale cohesie.

Bevorderen sport en bewegen voor alle inwoners

Sport en bewegen draagt bij aan het welzijn en de gezondheid van onze inwoners. Sportdeelname zorgt ook voor sociale samenhang binnen een vereniging en binnen een kern.

Bevorderen van de gezondheid en leefstijl

Voorlichting aan inwoners over gezondheid en een gezonde leefstijl waarbij de gezonde keuze een makkelijke keuze is en bijdraagt aan het welzijn en de gezondheid van onze inwoners. Ook bewegen en sportdeelname draagt bij aan een goede leefstijl en gezondheid. Ook aan het voorkomen van problematiek als eenzaamheid en depressie kunnen verenigingen en instellingen met hun activiteiten een bijdrage leveren.

3. Visie Transitie Sociaal Domein (gemeente Steenbergen en Woensdrecht)

Deze visie is vormgegeven als een integrale nota, die richting geeft aan het denken en handelen bij de transitie. De opdracht is om te komen tot een *betere en goedkopere ondersteuning van burgers bij zelfstandig participeren in de samenleving*. In dit document zijn de contouren geschetst van het sociale domein:

Eigen kracht

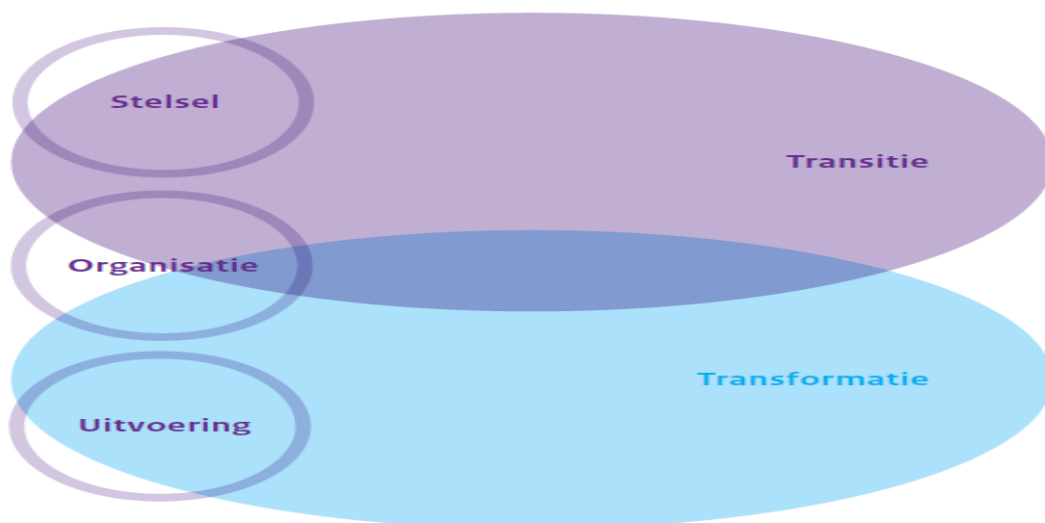
Ieder is in eerste instantie verantwoordelijk voor zichzelf en gelijktijdig ook voor elkaar. Professionele ondersteuning wordt ingezet wanneer de inzet van het sociale netwerk (nog) niet kan zorgen voor volwaardige participatie in de samenleving.

Maatwerk

Een specifieke ondersteuningsvraag leidt tot een specifiek ondersteuningsaanbod.

<p><u>Dichtbij</u></p> <p>Het signaleren, verhelderen en organiseren van een ondersteuningsbehoefte vindt plaats vanuit vindplaatsen en gebiedsgerichte steunpunten.</p>
<p><u>Één gezin-één plan-één regisseur</u></p> <p>Meerdere ondersteuners van individu, gezin en cliëntsysteem bieden een samenhangend aanbod vanuit een sluitend netwerk.</p>
<p><u>Inclusief</u></p> <p>Ondersteuning gebeurt in en vanuit de samenleving en zo min mogelijk in aparte instellingen</p>

Bij de decentralisaties spelen twee processen tegelijkertijd: een transitie- en een transformatieproces. Het transitieproces betreft de periode van het veranderen van het stelsel, waarbij met name de structuur centraal staat (nieuwe regels, wetten, financiële verhoudingen). Een stelselwijziging is echt niet voldoende om een nieuwe manier van werken in het lokale sociale domein te bereiken. Dit vergt een nieuw samenspel, een nieuwe cultuur, nieuwe verhoudingen en nieuwe werkwijzen. De verandering in het welzijnswerk die in deze notitie beschreven wordt gaat met name in op die transformatie.

Naast de drie genoemde beleidsnota's zijn er ambtelijk een tweetal oriënterende onderzoeken uitgevoerd.

De informatie uit deze twee ambtelijke onderzoeken zal worden gebruikt bij de realisatie van meer samenhang in welzijn en van Welzijn Nieuwe Stijl:

1. Een oriënterend onderzoek naar mogelijkheden en draagvlak van brede welzijnsinstelling in Steenbergen: **“Oriëntatie Brede Welzijnsinstelling gemeente Steenbergen”**.

De gemeente Steenbergen is voor dit oriënterende onderzoek in gesprek gegaan met een aantal aanbieders van welzijnsactiviteiten en – diensten in onze gemeente:

- Stichting Welzijns Ouderen Steenbergen (SWOS);
- Traverse- Vrijwilligersinformatiepunt (VIP) Steenbergen;
- Platform Uikeringsgerechtigden en Gehandicapten (PLUG)
- Vluchtelingenwerk
- Jongerenwerk
- Sportcombinatiefunctionaris

Ook is gesproken met:

- Vraagwijzer – CJG, onze toegang tot het netwerk van zorg- en welzijnsaanbieders
- een aantal BWI's in Brabant om zo informatie op te doen met betrekking tot het vormgeven van een BWI.
- beleidsmedewerkers welzijn van gemeenten met een BWI, o.a. van de gemeente Woensdrecht.

Het onderzoeksrapport bevat:

- a. Een profielschets van de (door de gemeente gesubsidieerde) lokale aanbieders van welzijnsactiviteiten en – diensten. Een samenvatting hiervan is als bijlage 1 opgenomen in dit plan van aanpak.
- b. Ambitie en draagvlak t.a.v. een brede welzijnsorganisatie: de betrokken organisaties onderschrijven de ambitie om meer samenhang te brengen in het aanbod van het welzijnswerk in Steenbergen en om dit efficiënter te organiseren.
- c. De voordelen van een BWI:
 - door het samenvoegen van een aantal organisaties kan *integraal werken* bevorderd worden
 - een versterking van het huidige welzijnswerkveld door *krachtenbundeling*
 - *professionalisering* door samenvoeging
 - versterking van de *loketfunctie*, doordat het aanbod gebundeld wordt
 - duidelijke *rolverdeling* tussen gemeente (beleid) en BWI (uitvoering)
 - een BWI kan door meer omvang, kennis en geringe afstand tot de klant meedenken op het gebied van beleid
 - doordat de onderdelen die opgaan in de BWI minder tijd hoeven te besteden aan administratie, verzekeringen, deskundigheidsbevordering etc. (doordat dit voortaan centraal door de BWI geregeld wordt) blijft er meer tijd over voor het beoefenen van de deskundigheid. Er blijft meer deskundige tijd over voor klantcontact.

d. mogelijke samenwerkingsopties:

A	BWI (Vrijwilligersloket, SWOS, PLUG, mantelzorgondersteuning, vluchtelingenwerk) los van Vraagwijzer / CJG.
---	---

B	BWI (bovengenoemde instellingen), nu inclusief Vraagwijzer / CJG
C	BWI inclusief Vraagwijzer / CJG, jongerenwerker en sport combinatiefunctionarissen
D	Netwerkorganisatie, de instellingen blijven gehandhaafd, de gemeente maakt afspraken met verschillende partners voor de uitvoering van diensten.

2. **Onderzoek vrijwilligerswerk Steenbergen:** dit onderzoek bevat een literatuur onderzoek met betrekking tot vrijwilligers en maatschappelijke veranderingen en een enquête onder vrijwilligers in onze gemeente.

a. Samenvatting Literatuuronderzoek

- *Definitie* van vrijwilligerswerk: 'Vrijwilligerswerk is werk dat in enig georganiseerd verband, onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving (Movisie, 2012)'.
- In de sociale wetenschap wordt de term *civil society* gebruikt om een maatschappij aan te duiden waarin burgers een actieve, constructieve rol innemen.
- Het verhogen van *maatschappelijke cohesie*, die gekenmerkt wordt door gevoelens van saamhorigheid, is van groot belang. De leefbaarheid en veiligheid van de maatschappij wordt bevorderd door een hogere cohesie (Huygens & Meere, 2008). Vrijwilligerswerk wordt door verschillende wetenschappers één van de belangrijkste factoren van sociale cohesie genoemd
- De in 2007 ingevoerde Wmo is erop gericht dat iedereen mee kan doen in de maatschappij. De Wmo wordt vaak in verband gebracht met de civil society. De moderne burgers dienen zelfredzaam te zijn, een beroep te kunnen doen op de eigen omgeving en zo veel mogelijk voor elkaar te zorgen (Rijksoverheid, 2012). Kernbegrippen uit de Wmo, *wederkerigheid, actief burgerschap, participatie en zelfredzaamheid*, hebben allemaal een sterke relatie tot vrijwilligerswerk.
- De nieuwe generatie vrijwilligers heeft heel andere wensen en verwachtingen dan de gevestigde generatie vrijwilligers. De gemeente dient deze *trends* te herkennen en hierop te anticiperen. Het (laten) motiveren en activeren van burgers tot het doen van vrijwilligerswerk en het (laten) ondersteunen en faciliteren van vrijwilligers zijn belangrijke taken geworden van de gemeente.
- De Wmo deelt het volledige domein zorg, welzijn en wonen in negen taakvelden. In het vierde taakveld, mantelzorg en vrijwilligerswerk, wordt aandacht besteed aan de onbetaalde inzet voor elkaar. Volgens deze wet hebben gemeenten de taak vrijwilligerswerk te bevorderen en ondersteunen. De gemeente Steenbergen bevordert en ondersteunt vrijwilligers door het aanbieden van diverse diensten zoals een vrijwilligersverzekering en een vrijwilligersloket.
- In het onderzoeksrapport worden de basisfuncties van de ondersteuning van het vrijwilligerswerk benoemd, zoals beschreven in de nota "Basisfuncties lokale

ondersteuning mantelzorg en vrijwilligerswerk” De basisfunctie voor lokale ondersteuning van het vrijwilligerswerk zijn tot stand gekomen door twee brainstormsessies, waarin diverse partijen uit het vrijwilligersveld en daaromheen vertegenwoordigd waren. De deelnemers kwamen onder anderen uit vrijwilligerscentrales, gemeenten (VNG), het ministerie van VWS, het SCP, vrijwilligersorganisaties, Vereniging NOV, het bedrijfsleven, CMO's en MOVISIE:

Vertalen - visie ontwikkelen op nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en daar door interactieve beleidsvorming beleid op formuleren en uitvoering aan geven (gemeente) ; meedenken met beleidsontwikkeling, belangenbehartiging, signaleren vragen en knelpunten (organisaties).

Verbinden en makelen (matchen): de verwachtingen en belangen van de verschillende maatschappelijke spelers met elkaar verbinden, meer in het bijzonder het makelen (matchen) van vraag en aanbod op terreinen die door de gemeente van speciaal belang wordt geacht.

Versterken: een effectieve lokale of regionale ondersteuningsinfrastructuur op bouwen en/of te onderhouden. (*de verzameling georganiseerde netwerken, die op een centraal punt samengebracht en vanuit een specifieke expertise vrijwilligerswerk ondersteund en onderhouden wordt*)

Verbreiden: het vrijwilligerswerk promoten en uiting geven aan de waardering van het vrijwilligerswerk

Verankeren: opgedane kennis en ervaring in het vrijwilligerswerk borgen en vastleggen: monitoren van ontwikkelingen, evalueren van projecten, vastleggen van draaiboeken en methodieken.

b. Enquête

Er is een enquête afgenomen onder 400 vrijwilligers in Steenbergen, waarmee de wensen, mening en behoeften van vrijwilligers in kaart gebracht zijn. Het onderzoek geeft een beeld van de leeftijd,werksituatie, aard vrijwilligerswerk, motivatie, aantal uren, werving, beloning en opleidingsniveau van de vrijwilligers in onze gemeente.

Samenvatting van de resultaten:

In Steenbergen:

- Zijn vrijwilligers *gemiddeld ouder* (hoog aantal 55 – 64 en 65 - 74 jarigen) dan de populatie vrijwilligers in Nederland.
- Doen *meer werkenden* dan niet-werkenden vrijwilligerswerk
- Besteden *niet-werkenden* gemiddeld *meer tijd* aan vrijwilligerswerk
- In gemeente Steenbergen is bij een groot aantal organisaties vrijwilligers werkzaam. De gemeente waardeert de inzet van deze mensen enorm en heeft hierdoor een aantal voorzieningen getroffen om vrijwilligers te ondersteunen in hun werkzaamheden zoals een vrijwilligersverzekering en een vrijwilligersloket. Hiernaast zijn in het verleden evenementen georganiseerd ter waardering van vrijwilligers maar hieruit is niets structureels ontstaan.

3. Transformatie in het welzijnswerk

Voor het welzijnswerk betekenen de transitie's een heroriëntatie op hun rol en positie in deze veranderende samenleving. Tijdens de startbijeenkomst op 24 september 2013 hebben gemeente en betrokken organisaties de bouwstenen voor dit hoofdstuk benoemd.

De ambities van de 3 transitie's helpen om richting te geven aan de verdere ontwikkeling van het **Welzijn Nieuwe Stijl** in de gemeente Steenbergen:

- Op het niveau van *de burger* vragen de transitie's om meer eigen verantwoordelijkheid en zelfregie: eerst zelf oplossen, samen met het sociale netwerk en andere (informele) verbanden- waaronder vrijwilligers(-organisaties). Om eigen verantwoordelijkheid, zelfregie en maatschappelijke participatie mogelijk te maken is en andere houding nodig van cliënten, (kwetsbare) burgers, maar ook van professionals, professionele organisaties en van overheden.
- Er wordt veel verwacht van *sociale steunsystemen*; mantelzorgers, burens, vrijwilligers. Zij zullen meer dan nu de zorg en ondersteuning op zich moeten nemen voor mensen die het alleen (even) niet redden.
- De *professionals* hebben hierbij de rol van actief volgen en ondersteunen waar nodig bij het inzetten van de zelfoplossend vermogen en het (eigen) sociale netwerk.
- De (vrijwilligers-)organisaties zullen keuzes maken in het bieden van specifieke en generieke voorzieningen. Maatwerk vraagt een individuele benadering, terwijl het ondersteuningsaanbod in eerste instantie generiek, collectief en informeel is en zo nodig specifiek, individueel en formeel. De professionals hebben de ruimte nodig om dit te kunnen organiseren.
- *Gemeenten* sturen op maatschappelijke ambities, die samen met burgers en organisaties geformuleerd zijn. Als opdrachtgever stimuleren zij het sociaal ondernemerschap van de welzijnsorganisaties, durven te investeren in de lange adem van preventie in plaats direct zichtbaar succes van ad hoc activiteiten.
- De *nieuwe werkwijze van professionals* richt zich vooral op het creëren van gewenst effect in plaats van het uitvoeren van een procedure of een werkwijze. Als het gewenste effect meer zelfredzaamheid is, zal de werkwijze van de professional daar ook op zijn gericht. Welke ondersteuning helpt een cliënt of burger bij het bereiken van dat doel? Hoe kan het sociale steunsysteem worden ingezet en welke rol heeft de professional in de ondersteuning van burger en steunsysteem..

Dat betekent dat een professional niet altijd automatisch naar het bestaande aanbod zal grijpen. Gezamenlijk kan tussen alle partijen be- en afgesproken worden wat de nieuwe werkwijze is (primaire proces, houding, gedrag) en wat dit betekent voor individuele professionals (ook die van de gemeente) en voor de vrijwilligers.

Binnen Welzijn Nieuwe Stijl hebben vrijwilligers een belangrijke rol. En het welzijnswerk heeft een belangrijke rol bij de ondersteuning van de veranderde vraag aan en van vrijwilligers. De rol van het

vrijwilligersinformatiepunt bij de ondersteuning van de vrijwilligers (- organisaties) zal in 2014 worden doorontwikkeld.

4. Plan van aanpak

De drie transities in het sociale domein zullen een verandering teweeg brengen zowel in de welzijnsvraag, het passende aanbod als de wijze van werken en samenwerken.

In grote lijnen is duidelijk wat er op ons af gaat komen. Deze opgave zal de komende jaren nog verder uitgewerkt worden. Voortschrijdend inzicht zal zorgen dat dit plan van aanpak regelmatig geactualiseerd zal worden.

In dit plan van aanpak is de term Brede Welzijnsinstelling als leidraad losgelaten. De doelstelling zoals hieronder geformuleerd is leidend. De daarbij passende wijze van organiseren volgend.

Tussen september 2013 en december 2014 hebben de welzijnsorganisaties en de gemeente, aan meer samenhang in het welzijnswerk gewerkt en zijn we gekomen tot afspraken over een passende wijze van werken en samenwerken.

Doelstelling:

Met een vernieuwde wijze van werken en samenwerken een samenhangend, bij de Steenbergse situatie passend, aanbod van welzijnsactiviteiten organiseren, waarmee de beoogde maatschappelijk effecten worden gerealiseerd.

Kader:

De drie beleidsnota's die onder hoofdstuk 2.2 zijn genoemd, bevatten doelstellingen die anticiperen op de kanteling in denken en doen die de drie transities vragen van burgers, (vrijwilligers-) organisatie en overheid. De doelstellingen van deze reeds vastgestelde beleidsnota's en van de mogelijk nog komende beleidsnota's in het sociale domein, die betrekking hebben op het welzijnswerk, zullen leidend zijn bij de realisatie van de onder 3.a genoemde doelstelling.

Het zelfde geldt voor de bakens van **Welzijn Nieuwe stijl**, ook deze zijn leidend bij het realiseren van de hierboven genoemde doelstelling

: (<http://www.invoeringWmo.nl/onderwerpen/bakens-welzijn-nieuwe-stijl>)

- Gericht op de vraag achter de vraag
- Gebaseerd op de eigen kracht van de burger
- Direct er op af
- Formeel en informeel in optimale verhouding
- Doordachte balans van collectief en individueel
- Integraal werken
- Niet vrijblijvend, maar resultaatgericht
- Gebaseerd op ruimte voor de professional

Partners samenhang in welzijn

- Stichting Vluchtelingenwerk Steenberg
- Platform Uitkeringsgerechtigden en Gehandicapten
- Traverse – Vrijwilligersloket
- Stichting Welzijn Ouderen Steenberg
- Adviesraad MO
- St. Vraagwijzer – CJG (de volgende organisaties hebben allen één of meerdere dagdelen spreekuur in het gebouw van Vraagwijzer: Allerczorg, ANBO, ANGO, CIZ, DAT, Gemeente Steenberg, GGD, GGZWNB, KBO, MEE, NSWAC, SWOS, PCOB, PLUG, Privazorg, Sensor, Stadlander, SDW, Surplus, tanteLouise-Vivensis, Traverse, TWB, WS Dinteloord, Bureau Jeugdzorg, Just)
- Gemeente
- Jongerenwerk
- Sportcombinatiefunctionarissen
- Overige niet-gesubsidieerde organisaties met welzijnsactiviteiten of – diensten in de gemeente Steenberg: zoals :
 - Vrijwilligersorganisaties
 - Woningbouwcorporaties
 - Zorginstellingen
 - Scholen
 - Sociale werkplaatsen
 - Cliëntvertegenwoordigers
 - Maatschappelijke organisaties
- Politie

Acties plan van aanpak

	<u>Wat</u>	<u>Wanneer</u>	<u>Wie</u>
<u>1.</u>	Startbijeenkomst: <ul style="list-style-type: none"> - Aanleiding en doelstelling - Plan van aanpak - Vervolgafspraken: werkgroep 	September 2013	Vraagwijzer-CJG; SWOS;Traverse VWL; PLUG; Vluchtelingenwerk;gemeente Steenberg
<u>2.</u>	Accorderen plan van aanpak “Samenhang in Welzijn; opgenomen in subsidieafspraken 2014	Oktober 2013	college en organisaties
<u>3.</u>	Overzicht van aanbod en samenhang welzijnsdiensten en – activiteiten (incl. aanbod niet door de gemeente gesubsidieerde organisaties) Opmerking: De betrokken organisaties hebben aangegeven dat de profielschets, zoals beschreven in het onderzoeksrapport “Oriëntatie BWI, onjuistheden bevat, een vertekend beeld geeft en op bepaalde punten is achterhaald. Daarom zal bij het overzicht een geactualiseerde	2 ^e kwartaal 2014	Werkgroep

	profiel schets worden gegeven.		
4.	Overzicht beoogde maatschappelijke effecten van het samenhangende aanbod	3 ^e kwartaal 2014	Werkgroep
5.	<p>Uitvoeringsplan realisatie nieuwe wijze van samenwerken en de organisatie hiervan.</p> <p>Opmerking: De voordelen van de organisatievorm BWI, zoals beschreven in het onderzoeksrapport "Oriëntatie BWI", worden door de betrokken organisaties benoemd als voordelen van meerdere organisatievormen. Deze voordelen zullen dan ook als criteria gelden voor de nieuwe, meest effectieve en efficiënte, manier van werken en samenwerken.</p> <p>Betrokken organisaties zijn van mening dat een nieuwe organisatie oprichten en inrichten geen garantie geeft op een betere samenwerking. Naar alle waarschijnlijkheid vraagt het op- en inrichten van een nieuwe organisatie meer tijd en energie dan verwacht, die beter ingezet kan worden aan een verbeterde werkwijze van samenhang in welzijn. Daarnaast vragen de veranderingen als gevolg van de transities in het sociale domein van de organisatie van het welzijnswerk dat deze mee kan bewegen met de veranderende welzijnsvraag.</p>	September 2014	Werkgroep
6.	Accorderen uitvoeringsplan	Oktober 2014*	College en organisaties
7.	Nieuwe wijze van samenwerking en de organisatie hier van opgenomen in subsidieafspraken 2015	December 2014	organisaties

*In bovenstaande planning is de stap van het betrekken van burgers en de Adviesraad MO niet opgenomen in het schema. Dit voorzien we nu in oktober, waardoor accordering van het uitvoeringsplan opschuift naar november 2014.

Organisatie

Voor de uitwerking en uitvoering van het plan van aanpak wordt een werkgroep samengesteld vanuit de partners. Hierin werken (een vertegenwoordiging van) de organisaties samen aan het realiseren van een samenhangend aanbod van welzijnsdiensten en – activiteiten en een bijpassende, meest effectieve en efficiënte, organisatievorm. Waar nodig en mogelijk worden burgers betrokken bij de planvorming. De Adviesraad MO zal tevens worden betrokken.

5 Resultaten uitwerking plan van aanpak

5. 1 Overzicht aanbod en samenhang welzijnsactiviteiten

Het aanbod van alle welzijnsactiviteiten die gesubsidieerd worden door de gemeente is in kaart gebracht op basis van de activiteiten-, basis- en budgetsubsidies die verstrekt worden aan de organisaties. In bijlage 2 treft u het overzicht aan van het aanbod en de samenhang van de activiteiten. In hetzelfde overzicht zijn ook de maatschappelijke effecten benoemd die beoogd worden met de activiteiten.

Op basis van het overzicht heeft de werkgroep geconcludeerd dat er bij de activiteiten- en budgetsubsidies enerzijds weinig overlap is. Veel verenigingen werken namelijk kerngebonden (bijvoorbeeld EHBO-verenigingen). Anderzijds is er soms lichte overlap in de verenigingen die activiteiten voor ouderen, creatieve en ontspanningsactiviteiten aanbieden. Er is echter nooit een volledige overlap aan de orde, waardoor de verenigingen voldoen aan de criteria om subsidie te ontvangen. Kijkend naar de instellingen die een budgetsubsidie ontvangen, is ook geconstateerd dat er geen overlap zit in de activiteiten die de organisaties uitvoeren om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken.

De **eerste conclusie** in het proces van praten over en tegelijkertijd ook voorsorteren op meer samenhang in welzijnswerk is dat er door samenwerking in projecten meer bereikt wordt met minder of dezelfde middelen.

Een voorbeeld hiervan is het project Mantelzorgondersteuning dat door Traverse, SWOS en Vraagwijzer samen wordt uitgevoerd.

Een ander recent voorbeeld is de aanpak van het project Dinteloord op één lijn. In dit project is er door samenwerking tussen Woningstichting Dinteloord en de senioren belangenhouders: ANBO, DVG Steenberg, AMW Traverse, SWOS, KBO, PCOB, Stichting dorps huis, Surplus Zorg, Tante Louise-Vivensis, Wmo-raad en de Zonnebloem. Het project is een voorbeeld van hoe er integraal samengewerkt is om duidelijk te krijgen wat er nodig is voor senioren in Dinteloord de komende vijf jaren gelet op het stijgend aantal senioren en krimpende budgetten. De meerwaarde of 'winst' is da de opbrengsten geïntensiveerd worden..

De integraliteit en samenhang in het welzijnswerk wordt ook sterk bevorderd door de aanwezigheid van alle welzijnsinstellingen op 1 locatie. We spreken hier dan over de aanwezigheid van de instellingen in het gebouw van Vraagwijzer aan de Fabrieksdijk 6 in Steenberg. De partijen die daar samen gehuisvest zijn, zijn: Vraagwijzer (Wmo), ISD, SWOS, CJG. Traverse houdt daar spreekuur op dit moment maar heeft de ambitie uitgesproken om ook structureel gehuisvest te willen zijn in het pand aan de Fabrieksdijk. Binnen deze locatie hebben diverse partijen wekelijks een spreekuur, zoals: GGZ, MEE, St. Vluchtelingenwerk.

De **tweede conclusie** is dus dat in elkaars nabijheid gevestigd zijn bijdraagt aan de samenhang.

Als gevolg van het kennen van elkaar en elkaars werk ontstaat er ook de drive om deskundigheidsbevordering samen op te pakken bij de organisaties die in Vraagwijzer gehuisvest zijn. Het mag duidelijk zijn dat gezamenlijke deskundigheidsbevordering ook bijdraagt aan samenhang, omdat wanneer er een zelfde deskundigheidsniveau is er ook gemakkelijker eenzelfde taal en werkwijze ontstaat. Dit is de **derde conclusie** van de werkgroep.

In het rapport "Bondgenoten in decentralisaties" (zie <http://www.vng.nl/publicaties/bondgenoten-in-de-decentralisaties/1082>) wordt gesteld dat professioneel bondgenootschap moet ontstaan om effectief te kunnen werken aan de vernieuwing van de werkwijze volgens het gedachtegoed van de eigen kracht cirkel en de 8 bakens van welzijn nieuwe stijl. Het eerste kenmerk van professioneel bondgenootschap is:

Partijen kennen elkaar kunde, kennis en netwerk. Zij weten elkaar op waarde te schatten. Zij spreken dezelfde taal. De bestuurders van de verschillende organisaties kennen elkaar, managers kennen elkaar en professionals kennen professionals.

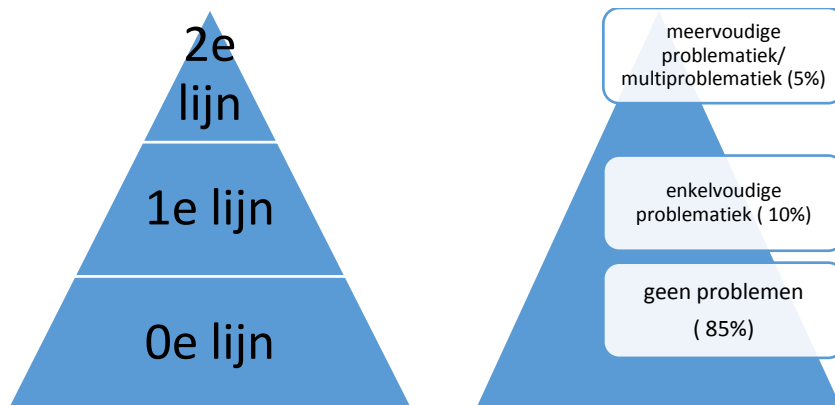
In hoofdstuk 6 over het uitvoeringsplan komen we nog uitgebreid op professioneel bondgenootschap terug.

Samenvattend dragen de volgende elementen bij aan samenhang in welzijnswerk:

1. Gezamenlijk projecten en activiteiten uitvoeren;
2. Als verschillende organisaties gehuisvest zijn in een gezamenlijk pand waar men elkaar gemakkelijk ontmoet;
3. Gezamenlijke deskundigheidsbevordering

5.2 De relatie tussen de algemene vrij toegankelijke voorzieningen en de integrale toegang

Het doel van de **Integrale Toegang** is een sluitend stelsel van toegang, waarbij er sprake is van een lokaal ondersteuningsstelsel dat effectief en efficiënt werkt en dat uitgaat van wat mensen (en hun omgeving) nog kunnen. Versterken van de eigen kracht, participatie en preventie zijn de sleutelwoorden.

Figuur 1. De zorgpiramide

De meeste inwoners hebben geen problemen of kunnen hun problemen goed zelf oplossen op **eigen kracht**. Als er toch een ondersteuningsvraag is die ze zelf niet geheel kunnen oplossen gaan we er vanuit dat zij in de eerste plaats terecht kunnen bij hun eigen **sociale leefomgeving** (familie, vrienden, burens etc). We willen dan ook naar een samenleving waarbij burgers het normaal vinden om ondersteuningsvragen aan elkaar te stellen en hieraan gehoor te geven.

Dit betekent ook dat we de leefomgeving willen versterken en zorgen dat de naaste omgeving meer betrokken is. Hiervoor faciliteren we vrijwilligers en mantelzorgers en initiatieven van bewoners en organisaties die bijdragen aan de ondersteuning van kwetsbare inwoners.

Algemene voorzieningen zijn voor iedereen toegankelijk. Zij worden voor een deel door de gemeente gesubsidieerd. Bij deze voorzieningen kan een onderscheid gemaakt worden in voorzieningen die vooral een signalerende taak hebben, zoals woningbouwcorporatie, sportverenigingen, sleutelfiguren in een wijk/kern. Tevens zijn er een aantal voorzieningen waarvan we ook verwachten dat zij lichte ondersteuning kunnen bieden, zoals bijvoorbeeld peuterspeelzalen, kinderopvang, scholen, welzijnswerk, jongerenwerk.

We willen toe naar een situatie waarbij er een ondersteuningsarrangement wordt ingezet, waarbij niet alleen ingezet wordt op (dure) specialistische zorg, maar ook naar mogelijkheden voor eigen kracht, inzet sociale netwerk en algemene voorzieningen wordt gekeken.

In de integrale toegang onderscheiden we twee soorten teams:

- a. een team preventie
- b. een sociaal team.

a. Preventieteam

Het preventieteam bevindt zich vooral in de algemene voorzieningen en heeft een sterk signalerende en preventieve taak. Zij voorkomen dat lichte vraagstukken escaleren en zorgen ervoor dat gezond gedrag en zelfredzaamheid gestimuleerd worden. De organisaties in het team preventie werken nauw samen met vrijwilligers in het uitvoeren van activiteiten. Vrijwilligers kunnen ook een belangrijke rol spelen in de nazorg.

De organisaties in het team preventie zijn verschillend van aard en de doelstellingen zijn divers. Belangrijk is dat het team elkaar kan aanvullen, goed op de hoogte is van elkaars mogelijkheden en naar elkaar kan verwijzen. Algemene doelstellingen zijn het versterken van eigen kracht en het sociaal netwerk en het stimuleren van burgerkracht/initiatieven. Het outreachend werken is hierbij belangrijk.

Dit is dus het speelveld van het welzijnswerk en hier moet de samenhang in welzijnswerk een bijdrage leveren om ervoor te zorgen dat er meer preventief via de algemene voorzieningen opgelost wordt. Idealiter zou het preventieteam een wijkzuster en medewerker welzijn als kernpartners hebben.

b. sociaal team (het loket)

Het sociaal team heeft de mogelijkheid om specialistische zorg in zetten. Het team bestaat uit generalisten met ieder zijn eigen specialisatie en zij kunnen als regisseur ingezet worden. Zo zijn er regisseurs op het gebied van bijvoorbeeld jeugd, Wmo, maatschappelijk werk, mensen met een beperking, begeleiding, schuldhulpverlening en minimabeleid.

5. 3 Beschrijving begrippen uit plan van aanpak

In hoofdstuk 2.3 zijn de volgende begrippen genoemd bij het veranderd welzijnswerk:

- Eigen verantwoordelijkheid en zelfregie

- Sociale steunsystemen
- Inzet op zelfoplossend vermogen
- Sociaal ondernemerschap
- Creëren van gewenst effect

Eigen verantwoordelijkheid en zelfregie

Het bevorderen van zelfredzaamheid, participatie, zorg voor elkaar en sociale samenhang zijn kerncompetenties van het welzijnswerk. Het welzijnswerk is in het bijzonder gericht op het versterken van de participatie van burgers en dat burgers de regie (weer) in eigen handen nemen, minder als consument, meer als eigenaar. De doelstelling is dat het aantal burgers afneemt die een beroep doen op professionele ondersteuning / individuele Wmo-voorzieningen. De uitdaging voor de professional is gericht om burgers zodanig te mobiliseren dat ze zich meer verantwoordelijk gaan voelen voor elkaar en voor de leefbaarheid in de wijk. De burger gaat dus meer gebruik maken van de vrij toegankelijke voorzieningen. Hieraan ligt een mensvisie ten grondslag die ervan uit gaat dat iedere burger verlangens en ideeën heeft over hoe hij of zij zijn eigen leven, samen met anderen, vorm wil geven. Iedere burger is daarin uniek en verdient een respectvolle benadering.

Sociale steunsystemen

Problemen in buurten of wijken hebben veelal een directe relatie met veelvoorkomende kwetsbaarheid op individueel niveau en omgevingsfactoren die deze kwetsbaarheid beïnvloeden. Denk hierbij aan demografische samenstelling, fysieke situatie (woningvoorraad en –bezit en kwaliteit openbare ruimte), (sociale) veiligheid, criminaliteit, overlast en gebrekkige sociale cohesie.

Veelal betreft het vraagstukken die te maken hebben met , of voortduren door, een slecht functionerende sociale infrastructuur. Welzijn richt zich dan vooral op het verbeteren en versterken hiervan.

Inzet op zelfoplossend vermogen

Burgers ‘kampen’ met een grote mate van vraag- en aanbodverlegenheid. Ze vinden het lastig om hulp te vragen en aarzelen hulp te bieden. Op collectief niveau kan er een basis gelegd worden voor het gezamenlijk aanpakken van gemeenschappelijke of maatschappelijke problemen. De samenwerkingsrelatie, waarin de burger als deskundige gezien wordt aangaande zijn eigen ervaringen, verlangens en perspectieven is hierbij essentieel. Deze visie en basishouding (oplossingsgerichte hulpverlening) bevordert samenwerking, vermindert afhankelijkheid en draagt bij aan effectieve oplossingen.

Hier is ook een grote bijdrage voor het vrijwilligerswerk weggelegd, onder meer als het gaat om:

- het bevorderen van maatschappelijke participatie;
- het zelforganiserend vermogen van de samenleving te stimuleren;
- maatschappelijke integratie te stimuleren met als doel zelfvertrouwen te creëren en vaardigheden te ontwikkelen;

- te re-integreren, als hulpmiddel om nieuwe sociale netwerken op te bouwen¹.

Sociaal ondernemerschap

Ondernemende burgers in lokale gemeenschappen kunnen sociale, economische en ecologische impact hebben, zo is de laatste jaren steeds duidelijk geworden. De betekenis ligt volgens De Brabander vooral in het zichtbaar maken en versterken van relaties tussen verschillende vormen van kapitaal: economisch, sociaal, cultureel, intellectueel en ecologisch kapitaal (De Brabander, 2009). Het sociaal ondernemerschap wordt uitgevoerd door burgers voor eigen rekening en risico met als doel een bijdrage te leveren aan de maatschappelijke en stedelijke ontwikkeling.

Creëren gewenst effect

Met het beschrijven van het maatschappelijke effect (outcome) van een bepaalde activiteit of dienst zorgen we voor een koppeling tussen beleid en welzijnsactiviteiten. Om te kunnen meten of de gewenste effecten gecreëerd worden moeten er indicatoren vastgesteld worden die uitgedrukt kunnen worden in termen van eigen stuurkracht. Een andere manier om het maatschappelijk effect uit te drukken is de outcome in de relatie tot de te realiseren waarde: bv. samen redzaam, thuis in je dorp, een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt.

Indicatoren die hierbij gebruikt worden zijn:

- Bereik= aantal personen uit de doelgroep, of aantal bereikte kwetsbare personen (volgens methode Nicis/O&I²)
- Synergie= afstemming en samenwerking; het geheel is meer dan de som der delen, 1 klant, 1 plan, geen versnippering, de klant ervaart 1 organisatie
- Tevredenheid= van cliënt, burger, stakeholders; factoren die hieraan bijdragen zijn inlevingsvermogen, netwerk, duurzaamheid, snelheid waarmee zorg of hulp tot stand komt
- Vakmanschap= output in de perceptie van professionals (op eigen werk en keten); bereikt resultaat; duurzaamheid; effectiviteit van de signalering
- Prijs= kosten per bereikte kwetsbare persoon (volledige kosten minus eigen bijdrage)
- Trap= verantwoordelijkheidstrap (mate van eigen kracht, gebruik van netwerk, vrijwilligers)

¹ Uit: Actuele ontwikkelingen en trends van invloed op de lokale ondersteuning van vrijwilligerswerk, C. van Dam, Movisie 2009.

² Nicis/O&I Nicis is een onderzoeksinstituut dat in samenwerking met de afdeling Onderzoek & Informatie van de gemeente Breda deze methode heeft ontwikkeld.

Rol en functie vrijwilligers en professional

Zoals al beschreven in hoofdstuk 2.1 vindt de gemeente de inzet van vrijwilligers van cruciaal belang om de sociale cohesie in de Steenbergse samenleving te vergroten. Maar de gemeente kan niet enkel samen met vrijwilligers de sociale vraagstukken oppakken. We hebben de professionals ook hard nodig. De *nieuwe werkwijze van professionals* richt zich vooral op het creëren van gewenst effect in plaats van het uitvoeren van een procedure of een werkwijze. Als het gewenste effect meer zelfredzaamheid is, zal de werkwijze van de professional daar ook op zijn gericht.

Het spreekt voor zich dat de pittige opgaven in het welzijnswerk ook andere vaardigheden vraagt van de professionals. Movisie heeft een set competenties opgesteld die bijdragen aan deze veranderopgave binnen de maatschappelijke ondersteuning. Zij hebben dit gedaan in nauwe samenwerking met brancheorganisaties, vakbonden, beroepsverenigingen en beroepsonderwijs.

Competenties van de professional:

- verheldert vragen en behoeften
- versterkt eigen kracht en zelfregie
- is zichtbaar en gaat op mensen af
- stimuleert verantwoordelijk gedrag
- stuurt aan op betrokkenheid en participatie
- verbindt gezamenlijke en individuele aanpak
- werkt samen en versterkt netwerken
- beweegt zich in uiteenlopende systemen
- doorziet verhoudingen en anticipeert op veranderingen
- benut professionele ruimte en is ondernemend

Professionals zullen dus vaak met vrijwilligers samenwerken. Maar dé vrijwilliger bestaat niet. Zoveel verschillend vrijwilligerswerk er is, zoveel verschillende vrijwilligers zijn er ook.

Hier komt het professioneel bondgenootschap ook weer om de hoek kijken. Gemeente, professionals en vrijwilligers moeten met elkaar de maatschappelijke agenda tot uitvoering brengen.

5.4 Beoogde maatschappelijke effecten van het samenhangende aanbod

We hebben geconstateerd dat het aanbod van welzijnsactiviteiten samenhangen en in geringe mate overlap vertoont (zie bijlage 2) Voor de verenigingen en instellingen die activiteiten of een basissubsidie ontvangen hebben we de maatschappelijke effecten benoemd in het overzicht.

Voor de professionele instellingen die budgetsubsidie ontvangen hebben we dat ook gedaan. Hiermee is een basis gelegd om in de subsidieovereenkomsten de activiteiten, indien nodig natuurlijk, aan te passen om de maatschappelijke effecten te bereiken.

In de gezamenlijke bepaling van de maatschappelijke agenda zullen we deze opgave verder moeten uitwerken.

6. Uitvoeringsplan realisatie nieuwe wijze van samenwerken

6.1 Coalitieaanpak en professioneel bondgenootschap

Om tot een nieuwe wijze van samenwerken te komen nemen we als uitgangspunt de resultaten op basis van de programma's De Kanteling en Welzijn Nieuwe Stijl die geëvalueerd zijn door het Transitiebureau Begeleiding in de Wmo. De notitie 'Bondgenoten in de decentralisaties' geeft inzicht in wat er moet veranderen om de 8 bakens Welzijn Nieuwe Stijl te realiseren en geeft ook inzicht in hoe daaraan invulling kan worden gegeven (opgaven en werkwijzen).

Belangrijkste boodschap uit de evaluatie is de vraag of het de gemeente lukt om in samenspraak met instellingen en burgers lukt om een *coalitieaanpak* te organiseren.

In een *coalitieaanpak* organiseert men een professioneel bondgenootschap waarbij partijen elkaar zien als bondgenoot en medestander in het aangaan van een gemeenschappelijke opgave, met een gezamenlijk beoogd effect.

Om op lokaal niveau te komen tot nieuwe verhoudingen en samenwerkingsverbanden moeten er een drietal agenda's gevormd worden om tot het de gewenste veranderingen te komen. De agenda's zijn:

- de maatschappelijke agenda
- de veranderagenda
- de uitvoeringsagenda

De maatschappelijke agenda

Bij het formuleren van een maatschappelijke agenda draait het erom concreet antwoord te geven op de vraag wat de gewenste maatschappelijke effecten en opbrengsten zijn. Het liefst zo concreet mogelijk. Het proces is hierbij net zo belangrijk als het uiteindelijke resultaat: de maatschappelijke agenda.

De veranderagenda

De veranderagenda is de vertaling van een visie in concrete en hanteerbare opgaven. Het draait hierbij om de vraag wat de belangrijkste opgaven en vraagstukken zijn en welke veranderingen en kwaliteiten nodig zijn om die op te pakken.

De evaluatie van Welzijn Nieuwe Stijl en De Kanteling leert dat de veranderagenda regelmatig wordt overgeslagen en dat gelijk tot uitvoering wordt overgegaan., zonder dat goed nagedacht is over de vraag welke opgaven eerst aangepakt moeten worden. De fase van de veranderagenda is daarom cruciaal om de energie in de uitvoering goed te richten.

De uitvoeringsagenda

De uitvoeringsagenda is het gezamenlijke actieplan van de partijen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van een bepaalde opgave.

De lessen uit De Kanteling en Welzijn Nieuwe Stijl bieden gemeenten, instellingen en burgers de mogelijkheid gestructureerd te reflecteren op hun eigen positie. Er is een instrument voor zelfanalyse beschikbaar waarin een analyse plaats vindt op:

- interne organisatie
- de fase van de maatschappelijke agenda (proces en inhoud)
- de fase van de veranderagenda (proces en inhoud)
- de fase van de uitvoeringsagenda (proces en inhoud)

Om op een gestructureerde manier de transformatie met behulp van een coalitieaanpak te kunnen bewerkstelligen, zullen we ook gebruik maken van het zelfanalyse instrument.

De lessen die geleerd zijn uit De Kanteling en Welzijn Nieuwe Stijl zijn dat een professioneel bondgenootschap moet ontstaan om de beoogde transformatie te realiseren.

10 kenmerken van een professioneel bondgenootschap zijn:

- 1. Partijen kennen elkaars kunde, kennis en netwerk.*
- 2. Alle partijen zijn niet gelijk maar wel gelijkwaardig.*
- 3. Er wordt bij alle partijen een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de urgentie tot veranderen gevoeld*
- 4. Partijen delen de maatschappelijke opgaven en werken aan dezelfde doelen*
- 5. De partijen gaan verder dan alleen het opstellen van een mooie visie. Visie wordt direct gevolgd door concrete uitwerking: wat gaan we doen?*
- 6. Partijen zorgen voor een goede balans tussen proces (hoe pakken we het aan) en inhoud (wat pakken we aan)*
- 7. De partijen werken vervolgens met een maatschappelijke agenda, veranderagenda en uitvoeringsagenda.*
- 8. De partijen zijn bereid per inhoudelijk vraagstuk de slimste en beste manier van samenwerken te ontwikkelen (opdrachtgever-opdrachtnemer). Dit vormt een belangrijk onderdeel van de veranderagenda.*
- 9. Partijen gaan vanuit de eigen positie en verantwoordelijkheid aan de slag met de uitvoering. Welk aanbod moet er komen? Wie levert wat? Wat zijn effecten?*
- 10. De partijen durven zich transparant op te stellen en kunnen elkaar de maat nemen (levert iedereen de afgesproken bijdrage?)*

6.2 Vertaling samenhang in welzijnswerk in subsidiebeleid

De beoogde maatschappelijke effecten moeten onderdeel uit gaan maken van de subsidieovereenkomsten die we met de professionele instellingen afspreken. De instellingen moeten vervolgens kunnen aangeven welke activiteiten bijdragen aan de realisatie van die gewenste effecten. Daarbij zijn de stappen en kenmerken zoals in 6.1 genoemd de leidraad om het wat en hoe te bepalen.

Het mag duidelijk zijn dat de transformatie ook vraagt om flexibiliteit bij het maken van afspraken met de instellingen en misschien zelfs wel in de verantwoording van de middelen. Men moet zeker rekening en verantwoording afleggen, maar het zou kunnen dat de evaluatie van een project

inhoudelijk zomaar door een andere partij wordt geleverd dan waar de subsidieovereenkomst mee afgesloten is. Natuurlijk in samenwerking met de partij waarmee de overeenkomst is aangegaan.

Als we kijken naar de laatste jaren dan hebben de professionele instellingen allemaal flink moeten bezuinigen. Enerzijds dwingt dat tot creatieve oplossingen, anderzijds moeten we ook constateren dat de rek er wel uit is bij de instellingen.

De transformatie pleit ervoor om te gaan werken met een innovatiebudget of anderszins een financiële prikkel waardoor de beoogde transformatie ingezet kan worden. Ook hier geldt dat creativiteit en co-creatie nodig zijn om er samen er meer (welzijns)werk van te maken.

6. 3 Samenhang door sturing op projecten

Samenhang ontstaat door samen te werken. Al eerder is dat als effect van de projecten Mantelzorgondersteuning en Dinteloord op één lijn genoemd. Projectmatig werken is dus zeker een middel om samenhang in welzijnswerk en het sociaal domein te creëren.

6. 4 Planning uitvoeringsplan

	Wat	Wanneer	Wie
1.	Definitief maken notitie Samenhang in Welzijnswerk	3 september 2014	werkgroep
2.	Bespreken notitie Samenhang in Welzijnswerk met instellingen en burgers	Oktober 2014	college en instellingen
3.	Accorderen plan van aanpak "Samenhang in Welzijn;	November 2014	college
4.	Vaststellen plan van aanpak "Samenhang in Welzijn"	December 2014	raad
5.	Zelfanalyse instellingen op eigen positie	December 2014	instellingen
6.	Uitgangspunten notitie "Samenhang in welzijnswerk" zoveel mogelijk vertalen naar subsidieafspraken 2015 Inclusief het bepalen van indicatoren waarop creëren effecten beoordeeld worden, Maatschappelijke agenda bepalen	December 2014	gemeente/instellingen
7.	Veranderagenda bepalen	Januari 2015	gemeente/instellingen
8.	Bepalen projecten om samenwerking tot stand te brengen		
9.	Onderzoeken of innovatiebudget of andere incentives kunnen bijdragen aan de transformatie Transformatieproces aansluiten op de beleidscyclus	Maart 2015	gemeente
10.	Kwartaaloverleg met instellingen om veranderagenda bij te sturen en te monitoren	1 ^e , 2 ^e , 3 ^e en 4 ^e kwartaal 2014 t/m 2018	gemeente/instellingen
11.	Vorbereiden subsidieafspraken 2016	3 ^e kwartaal 2015	gemeente/instellingen
12.	Afsluiten subsidieovereenkomsten 2016	4 ^e kwartaal 2015	gemeente/instellingen
13.	Vorbereiden subsidieafspraken 2017	3 ^e kwartaal 2016	gemeente/instellingen

<u>14.</u>	Afsluiten subsidieovereenkomsten 2017	4 ^e kwartaal 2017	gemeente/instellingen
<u>15</u>	Evaluatie Samenhang in Welzijnswerk	2018	gemeente/instellingen

Bijlage 1 “Samenhang in Welzijn”: profielschets welzijnsorganisaties

<i>Stichting Welzijn Ouderen (SWOS)</i>
<p>SWOS is in 2012 ontstaan uit een fusie tussen de Stichting Ouderenwerk Steenberg [SOS] en de Stichting Cultureel Ouderenwerk Steenberg [SKOS]. De doelgroep van de SWOS zijn ouderen in gemeente Steenberg vanaf 55+, maar in de praktijk is het grootste deel van de klanten 70+. De SWOS verzorgt een aantal diensten in gemeente Steenberg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • PLUSBUS vervoer van deur tot deur, Maaltijddienst, Personenalarmering, Boodschappendienst, Dienstenloket voor kleine klusjes in huis en tuin en vervoer met begeleiding. • In samenwerking met Traverse en Vraagwijzer voert SWOS het project Mantelzorgondersteuning uit: steun, advies en informatie aan mantelzorgers individueel en groepsgewijs, inzet van vrijwillige thuishulp. • Activiteiten die worden aangeboden zijn voor iedereen toegankelijk en bestaan uit: ontmoetingsactiviteiten; sport en bewegingsactiviteiten en educatieve activiteiten.
<i>Vrijwilligersloket (Traverse)</i>
<p>In Steenberg biedt Traverse twee diensten aan: het AMW en het Vrijwilligersloket. Traverse verzorgt het AMW al tientallen jaren in gemeente Steenberg en een aantal jaren ook het Vrijwilligersloket. Dit loket is, nadat het in 2007 is opgericht door gemeente Steenberg, in 2010 overgedragen aan Traverse. Traverse streeft naar een gezond klimaat in de samenleving. Door het verminderen van sociaal isolement en het stimuleren van sociale integratie en leefbaarheid in de gemeenschap. De werkwijze van Traverse kenmerkt zich door oplossingsgericht werken en staat open voor het meegaan met maatschappelijke ontwikkelingen</p>
<i>Platform Uitkeringsgerechtigden en Gehandicapten (PLUGG)</i>
<p>PLUG is een welzijnsorganisatie die uitkeringsgerechtigden ondersteunt bij het invullen van formulieren. PLUG ondersteunt met name ouderen bij het invullen van belastingaangifte formulieren, formulieren ten behoeve van huur- of zorgtoeslag en overige bezwaarschriften</p>
<i>Vluchtelingenwerk</i>
<p>Het vluchtelingenwerk in Steenberg valt onder de overkoepelende organisatie Vluchtelingenwerk Nederland. Voorheen heette het vluchtelingenwerk Stichting Bevordering Vluchtelingenwerk Steenberg [SVBS]. Het vluchtelingenwerk zet zich in voor de bescherming van asielzoekers en vluchtelingen. Dit doen ze door persoonlijke steun en belangenbehartiging bij bijvoorbeeld toelating. Ze bieden naar eigen zeggen verschillende vormen van maatschappelijke begeleiding. De visie van vluchtelingenwerk is vluchtelingen onafhankelijk maken van hulp. Het bevorderen van de zelfredzaamheid van vluchtelingen staat hierbij centraal.</p>

Vraagwijzer-CJG

Vraagwijzer- CJG is een loket waar burgers in de gemeente Steenbergen terecht kunnen met al hun vragen over wonen, welzijn, inkomensondersteuning, zorg en belangenbehartiging. Vraagwijzer-CJG is een samenwerkingsverband tussen een aantal partners in deze sectoren

Vraagwijzer biedt ondersteuning aan de burger, zodat deze zo lang mogelijk zelfstandig deel kan blijven nemen aan de maatschappij. Vraagwijzer wil handvatten aanbieden of andere organisaties introduceren om door middel van begeleiding te zorgen dat de klant de regie blijft houden over het eigen zelfstandige bestaan.

Bij het CJG kunnen ouders, kinderen, jongeren tot 23 jaar en professionals terecht met vragen over opgroeien en opvoeding.

Jongerenwerk

De gemeente Steenbergen heeft een actieve jongerenwerker die zich inzet voor het welzijn van de jongeren in Steenbergen met laagdrempelige, lichte hulp, wat bijvoorbeeld jongeren in verbinding kan brengen met hulpverlening. In Steenbergen richt de jongerenwerker zich met name op het ambulante jongerenwerk. De jongerenwerker heeft een signalerende en verbindende functie.

De gemeente Steenbergen richt het jongerenwerk op talentontwikkeling. De eigen verantwoordelijkheid en kansen van de jongeren vergroten. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door het zoeken naar zinvolle vrije tijdsbesteding. Jongerenwerk heeft een dienstverlenende functie, dus richt zich niet primair op zorgverlening. Het dienstverlenende karakter kenmerkt zich door een planmatige, vraaggerichte en op participatie gerichte werkwijze.

Sportcombinatiefunctionarissen

Met de lancering van de maatregel 'impuls brede scholen, Sport en Cultuur' zijn zogenaamde combinatiefunctionarissen geïntroduceerd. De functionarissen leggen verbindingen tussen onderwijs, sport en cultuur. Als doelen worden gesteld het uitbreiden van het sport en culturaanbod op scholen, het stimuleren van sport, kinderen enthousiasmeren lid te worden van een sportvereniging en bevordering van actieve cultuurparticipatie. Steenbergen heeft sinds 2012 twee sport combinatiefunctionarissen, één voor het basisonderwijs en één voor het voortgezet onderwijs. Deze functionarissen richten zich specifiek op sport, het aspect cultuur wordt verzorgd door een andere partij. De functionarissen hebben verschillende werkvelden, de een richt zich op het primaire basisonderwijs, de ander op het voortgezet onderwijs, op het naschoolse aanbod en op het jongerenwerk. De sport combinatiefunctionarissen zijn in dienst bij Match sportdetachering, maar zijn werkzaam in de gemeente Steenbergen.

Lijst gebruikte afkortingen

AMW	= Algemeen Maatschappelijk Werk
ANBO	= Algemene Nederlands Bond voor Ouderen
AWBZ	= Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BWI	= Brede Welzijns Instelling
CJG	= Centrum Jeugd en Gezin
CMO	= Commissie Mensgebonden Onderzoek
DVG	= Dementievriendelijke Gemeente
EHBO	= Eerste Hulp Bij Ongelukken
Vereniging NOV	= Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk
PCOB	= Protestant Christelijke Ouderen Bond
SCP	= Sociaal Cultureel Planbureau
VNG	= Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VWS	= Volksgezondheid, Welzijn en Sport